

רשת
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת עקב כב אב תשסח ♦ דף היומי בבלי: גיטין מב ירושלמי: סוטה כה

נושאי הדף בעלון

- אדם שחציו קטן וחציו גדול.....גיטין מב
- כוחו של התלמיד הנכשל בהבנת התורה.....גיטין מג
- תוקף תקנת רב לאסור שחיטתו של השוחט, לאחר מיתת הרב.....גיטין מד
- גוי שמבקש מתנה 'מזוזה'.....גיטין מה
- פדיית ס"ת שנמצא במוזיאון של גויים.....גיטין מו
- לקיחת הלוואות כשיש לו חובות.....גיטין מז
- סיגופים ותעניות על חשבון לימוד התורה.....גיטין מז
- פדיית גנב שיושב בבית סוהר.....גיטין מח
- כפתור ופרח.....עמוד 5

ארץ חטה ושערה וגפן וגו' ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם וגו' ארץ אשר אבניה ברזל וגו' ואכלת ושבעת וברכת וגו'

צריך להבין, לאחר שפתח הכתוב בשבח פירותיה ותבואתה של ארץ ישראל, שמשופעת היא במאכל ובמשתה ונותנת לחם לשובע ליושבים עליה, היה לו לסמוך מיד את הפסוק 'ואכלת ושבעת וברכת' שבו נצטוינו לברך ברכת המזון לאחר האכילה. מה טעם ראה הכתוב להפסיק בינתים בפסוק 'ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת'.

ברם, גם פסוק זה, המשבח את ארץ ישראל בברזל ובנחשת המצויים בה, שבח הוא לעניין פירותיה. שאפילו ארץ קשה ויבשה, שממנה חוצבים ומוציאים עפרות ברזל ונחשת, יפה היא לגדל חטה ושעורה וגפן וגו', אם האדמה הגרועה שבארץ ישראל כך, קרקעות עידית שמנות ומשובחות על אחת כמה וכמה.

הפסוק 'ארץ אשר אבניה ברזל' המשך הוא לכתוב הקודם 'ארץ חטה ושעורה וגפן וגו', היינו, שאפילו 'ארץ אשר אבניה ברזל', גם היא 'ארץ חטה ושעורה', לפיכך מקומו של פסוק זה כאן, במקום בו נאמר שבח פירותיה של ארץ ישראל.

ע"פ חתם סופר

חספר שרבים יאותו לאורו

באורך נראה

אור

חדש! המהדורה הקצרה והמקורית
מבית מתיבתא
שפה ברורה
לומדים ומבינים מהר יותר!

שמונה ספרים נפתחים
משפת המויערים לכל חג ומועד

אדם שחציו קטן וחציו גדול

הגמרא בסוגיין מסתפקת על 'מעוכב גט שחרור', כלומר על עבד שאדונו שיחרר אותו אך עדיין לא זיכה לו גט שחרור, אם הוא אוכל בתרומה או לא.

בתוס' (ד"ה מעוכב) ביאר שספק הגמרא הוא במי שחציו עבד וחציו בן חורין. באחרונים (ראה מהר"ם ומהרש"ל ועוד) תמהו על דבריו שאם המדובר הוא בחציו בן חורין, מדוע יש לגמרא צד שעבד כזה יאכל בתרומה, והלא אף שמצד אחד הוא חצי עבד [של כהן] וממילא יתכן שהוא אוכל בתרומה כיון שהאדון עדיין לא זיכה לו גט שחרור, מכל מקום יש בו גם צד חירות, וממילא אסור הוא בתרומה, ומה מקום יש להסתפק בזה.

בכרם ציון השלם (ח"ב עמוד תקכד) כתב לתרץ שהמדובר הוא בעבד קטן ולקטן אין איסור לאכול תרומה, אך העיר שבקטן יש צד לומר שאינו בגדר 'מעוכב גט שחרור' היות שאינו מצווה עדיין בפריה ורביה וממילא אין כופין את האדון לשחררו. ולכן כתב שאפשר לתרץ שהמדובר הוא בעבד שהוא בן י"ב שנה ויום אחד, והיות שהוא עבד ועבד דינו כאשה שבהיותה בת י"ב שנה הרי היא כבר גדולה, אם כן גם העבד נקרא גדול, אולם בעת שהוא נהיה חצי בן חורין, שוב דינו כקטן שהרי גדלות של איש הוא בהיותו בן י"ג שנה ויום אחד, נמצא שמצד חלק הבן חורין שבו הוא קטן ואינו אסור באכילת תרומה, ומצד העבדות שבו הרי הוא מותר לאכול בתרומה, והרי הוא גדול וחייב בפריה ורביה, וממילא מחוייב האדון לשחררו והרי הוא מעוכב גט שחרור.

אולם **הגאון ר' יוסף ענגיל בספרו ציונים לתורה** (כלל לב ד"ה בגיטין) ו**בגליוני הש"ס** (על תוס' ד"ה מעוכב) הביא תירוץ זה, וכתב ואינו נוח לי כלל, מפני שוודאי גדלות של עבד הוא כשאר איש, ואין ענין לכאן מה שהוקש עבד לאשה לענין מצוות ועוד איזה פרטי דינים, דמכל מקום בטבעו הוא איש, ומה שגדלות אשה קודם לאיש הוא ענין טבעי באשה, עיין נדה (מה:): ויבן ה' אלקים את הצלע, מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש, ואם כן זה לא שייך בעבד.

הוכחה לכך שגדלות של עבד הוא כגדלות של איש ולא של אשה, הביא ר' יוסף ענגיל להוכיח מהמבואר בתוס' (ערכין ב. ד"ה נשים) שלענין ערכין, עבד נערך כאיש ולא כאשה.

בשו"ת משנה הלכות (ח"י סי' רמז) גם דן בזה, וכתב לתלות ספק זה בחקירה אחרת, אם חיוב מצוות על העבד הם חיוב עצמי וממילא כיון שהוא בעצם זכר א"כ נעשה בר עונשין ככל זכר, או שמא החיוב על העבד לקיים מצוות הוא מצד האדון, כלומר שעל האדון יש חיוב שהעבד יקיים מצוות כאשה, וכמו שנתחייב בבהמה בשביתתה שלא יעבוד עמה, כך גם נתחייב בעבד שהוא ג"כ כספו שיקיים מצוות כאשה, וא"כ ודאי שחלו עליו החיובים לפי הזמן שהאשה מתחייבת שהרי ממילא אין החיוב בא מצד גוף העבד אלא מפאת האדון שנתחייב בעבדו.

והביא **שבשו"ת שדה יצחק** (סי' ט) כתב שא"א לומר שאחר שנתחייב אדם בכל המצוות שבתורה יוכל להיות פטור מהם, שהעבד בתוך שנת י"ג חייב במצוות כאשה ואם ישתחרר יפטור מפני שאז נהיה כזכר, וזה לא מצינו בשום מקום, והאר"ך בזה עוד, עיין שם.

כוחו של התלמיד הנכשל בהבנת התורה

היעב"ץ בספרו לחם שמים (אבות פ"ו קניני התורה אות יב) כתב ללמוד ממה שאמרו בסוגיין 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן', שפעמים דוקא התלמידים הטועים מבארים היטב את הסוגיא באופן שלא עלה ביד רבותיהם, יען כי התלמידים הם אלו שנכשלים וממילא הם גם אלו שעומדים על דברי תורה, משא"כ רבותיהם נגשים מיד אל האמת.

והנה **הפרי מגדים** בהקדמתו לאו"ח (ד"ה אם כן) כתב, מי שמדפיס ספר, כן ימצא בו איזה דבר טוב ומזכה רבים אין להלעיג עליו וכו', והנה בספר לפעמים ימצא בקטן מה שלא נמצא בראשונים, או מקום הניחו לו או לרוב פשיטתו ורוחב שכלם די להם והשמיטו.

גם **החוות דעת** בהקדמתו לספרו ביו"ד כתב, מי ששכלו מורכב מחומר, הוא ילאה תמיד מלהשיג הדבר בשלימות, כי החכמה היא בלתי תכליתית ולא יכילה כי אם הבלתי בעל תכלית והוא הבורא יתברך ויתעלה, משא"כ האדם שהוא בעל התכלית צריך הוא תמיד להשלמת זולתו, כאמרם ז"ל איזהו חכם הלומד מכל אדם, ולכן קראוהו בשם 'תלמיד' חכם, ולא לבד שצריך לגדול ממנו, אלא אף לקטן ממנו כמאמרם ומתלמידי יותר מכולם, והטעם כי כמו בראיה החושית אם ישוטט אדם במבט עיניו למרחוק יוכשל בקל במה שלפניו, כן הוא בראיה השכלית כשמשוטט במבט שכלו למרחוק נכשל בקל במה שלפניו, לכן צריך לתלמיד ששכלו קטן אינו משוטט למרחוק ומרגיש במה שלפניו, ועוד כי מחמת צמצום שכלו להסביר להתלמיד יראה גם בעצמו במה שלפניו, וגם מחמת הצמצום יראה ויבין יותר, כי זה דומה לרואה בשפופרת שרואה יותר מחמת צמצום עין הראות, מה שלא יכול להביט כ"כ בלא השפופרת מחמת פיזור עין הראות.

בעניין יכולת הנכשל, כתב ר' **צדוק הכהן בספרו צדקת הצדיק** (אות מט) כל אדם ידע שבמה שיצרו תוקפו ביותר הוא כלי מוכן לאותם דברים ביותר להיות נקיים וזכים אצלו, ובדברים שהרבה לפשוע בהם ידע שהוא כלי מוכן להיות דייקא באותו דבר נקי ובר לבב, ולכן אמרו במדרש שבאבר שבו חטא בו יעשה מצוות, ואין זה רק תיקון לעבירה הקודמת מדה כנגד מדה אבל הוא גם תיקון נפשו, בפרט כי כל אחד נברא לתיקון איזה דבר פרטי אשר בו נתיחדה נפשו בפרט ואין לה חבר כמו שלא נמצא פרצופים שוים, ופרצוף פנים רומז על צלם אלהים של הנפש כנודע מאמר הקדמונים על מאמר רז"ל (שבת קיח:): אביך במאי זהיר טפי, ועל כזה אמרו אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בהם, שעל ידי המכשלה הוא מביין שלכך נוצר לתקן אותו דבר.

ובליקוטי מוהר"ן (מהדו"ק סי' כב אות יב) כתב, הירידה היא תכלית העליה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (עבודה זרה ד:): לא היה דוד ראוי לאותו מעשה וכו', לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה, אלא שנתן השם יתברך להם מכשול לטובת העולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם, להורות תשובה, וזהו והמכשלה הזאת תחת ירך אלו דברי תורה, שאין אדם עומד עליהם אלא אם כן נכשל בהם, שזה אי אפשר אלא אם כן נכשל בהם, כי לעלות מדרגא לדרגא צריך ירידה תחלה.

תוקף תקנת רב לאסור שחיטתו של השוחט, לאחר מיתת הרב

בש"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סי' מח, הו"ד בפ"ת יו"ד סי' א סק"ד) נשאל בנו של הנו"ב, על שוחט מומחה שהעזי נגד הרב דגליל ולא לקח ממנו רשות לשחוט ואסר הרב את שחיטתו, וקצת בעלי בתים זלזלו באיסור זה ואכלו משחיטתו, אם יש לחוש לכלים של הבעלי בתים האלו אחר שמת הרב דגליל והותר מהמו"צ שם לשוחט לשחוט להבא.

והשיב, הנה יפה דן ויפה הורה מעלתו שאין צריך לפרוש מן הכלים, היות וכל האיסור היה משום כבוד הרב דגליל שכל בני הגליל היו כפופים תחתיו, ועכשיו ששבק הרב הגאון דגליל חיים לכל חי, אפשר שפקע האיסור למפרע ואפילו הבשר שנשאר משחיטתו הוא מותר עכשיו, ואף שלא מצינו שחתיכת איסור תחזור להתירה אחר שנאסרה, אעפ"כ כיון שלא היה האיסור מצד הדין רק מצד כבוד הרב הגאון דגליל שגזר עליו לבוא אליו ועמוד אצלו על הבחינה, א"כ האיסור של הרב לא היה אלא מטעם קנס ולגדור גדר משום כבודו, ואם כך אין כל חשש להשתמש בכלים של אותם בעלי בתים שלא שמעו לאיסורו של הרב דגליל.

אולם כתב שיש מקום להסתפק בזה עפ"י מה שדנו בסוגיין אם קנס שקנסו חכמים את האדם, הרי הוא נוגע גם לבנו, או שמא קנסו רק אותו ולא את בנו, וגם בנדון דידן שייך להסתפק אם על השוחט קנס הרב דגליל, דהיינו למי שיניח את השוחט הזה לשחוט יהיה אותה השחיטה אסורה לו, וא"כ עכשיו שפקע איסור זה מותר מה ששחט כבר, או שמא האיסור של הרב דגליל היה על הממון, כלומר על הבהמה או העוף עצמו שישחוט אותו השוחט יהיה חתיכה דאיסורא, וא"כ נשאר האיסור במה שכבר שחט.

ואף שבסוגיין הסיקו שלא קנסו בנו אחריו וגברא קנסו רבנן ולא ממוןא, מ"מ בנדון דידן יש סברא לומר שאף אם נאמר לגברא קנס הרב וקנס את השוחט אסור במה שכבר שחט בחיי הרב, משום שעדיין הוא האיסור על אותו אדם שעבר על גזירת הרב והניח להשוחט לשחוט ואסור לאכול מה שלקחו באיסור גזירת הרב בעוד היה בחייו.

בסיום דבריו כתב ה**נודע ביהודה**, שאמנם היה מקום לפלפל בכל זה אם היה עוד בשר מאותה שחיטה בעין, אבל במקום שאין האיסור בעין רק משום שהוא בלוע בכלים, בזה בודאי כיון שנפטר הגאון פקע האיסור משוחט הזה ממילא גם הכלים חוזרים להתירם.

אך הסיק שהיות שקיבלו את דברי הרב דגליל כמו נדר, ויש ספק אם בקבלה כזו אסור גם בנתינת טעם, והרי אם בלוע בכלים הרי הם נותנים טעם לשבח בתוך מעת לעת, לכן לדעתי כיון שאין האיסור ברור כל כך יניחו הכלים כ"ד שעות שלא יהיו בני יומם, כדי לצאת ידי כל הספיקות.

גוי שמבקש מתנה 'מזוזה'

מעשה בר' זלמן זאלצפורק שההגמון של האיזור בו הוא היה גר, ביקש ממנו מזוזה כדי לקובעה בפתח מבצרו, והבטיח המושל שבעד זה ייטיב לכל היהודים כל ימיו.

ר' זלמן זאלצפורק התיירא שאם לא ימסור את המזוזה למושל ינזקו מכך היהודים, פנה אלא ה**מהרי"ל** ושאלו אם יש איסור בכך.

ה**מהרי"ל** (שו"ת מהרי"ל החדשות סי' ככג) האריך לאיסור, וכתב אהובי הרב זלמן שיחי' טעמא דידי שאסור למכור מזוזה לגוי, משום שאמרו חכמים (בסוגיין) שקונין מהן ספרים תפילין ומזוזות עד כדי דמיהן כדי שיצא מידם, ואם לא החשש שלא יגנבו יותר היו קונים מהם אפילו יותר על כדי דמיהן, בכדי שלא יזלזלו בהן, כ"ש שאין מוסרין להם לכתחילה.

ואף שהמושל אמר שרוצה לשמור על המזוזה בטהרה, מ"מ אם הוא יראה שאינו ניצול על ידי המזוזה הרי יבעט ויתחרט ויזלזל יותר מגוי אחר, וכמו שמצאנו (ב"ב י:): חסד לאומים חטאת, וכל צדקה וחסד שאומות עכו"ם עושין חטא הוא להן, שאינם עושין אלא להתגדל כו', אלא שתמשך מלכותן כו', אלא להתיהר כו', אלא לחרף אותנו, ובפרט שהקב"ה מנסה אומות העולם שלא כדרך הטבע, וממילא יבעט הגוי ויזלזל במזוזה ובמי שציוה עליה ונתחלל ש"ש ח"ו יותר ממה שנתקדש על ידו.

סברא נוספת לאיסור כתב ה**מהרי"ל** שאף אם לא נחשוש מהמושל עצמו שיזלזל במזוזה, מ"מ כשימות ובניו יירשו אותו, מה תהא על המזוזה.

לכן ומעוד טעמים [שלא יבואו לטעות שהמבצר הוא בית של יהודי, עיי"ש] אסר ה**מהרי"ל** לר' זלמן לתת את המזוזה לגוי, אך כתב שיש לדחות את המושל בטענה שהמזוזה אינה מועילה לגויים ואדרבא מזיקה היא להם שאינם מקיימים מה שכתוב בזה.

תשובה זו הובאה להלכה בר**מ"א** (יו"ד סי' רצא ס"ב) שכתב, עובד כוכבים שבקש שיתנו לו מזוזה ורוצה לקובעה בפתחו אסור ליתנו לו, אמנם הוסיף הר**מ"א** וכתב, נראה לי שמ"מ במקום שיש לחשוש משום איבה ושירע משום זה לישראל מותר.

כיוצא בזה מבואר ב**שו"ת באר שבע** (סי' לה) שנשאל בעניין עכו"ם שביקש שיתנו לו מזוזה ורוצה לקובעה בפתחו, ויש לחשוש משום איבה ושירע משום זה לישראל אם לא יתנה לו אם הרשות נתונה ביד ישראל למסור לו מזוזה או לא. והשיב, לכאורה נראה שמותר אפילו במקום שאין לחשוש משום איבה ממה שכתוב בירושלמי (מסכת פ"א פ"א ה"א) שרבינו הקדוש שלח לארטבן מזוזה, מתוך סידור הדברים משמע שארטבן היה גוי, ואפילו כך שלח לו רבינו הקדוש מזוזה אף על פי שלא בקש ממנו מעולם שישלח אליו מזוזה.

וכתב מיהו אפשר לדחות ולומר שרבינו הקדוש היה מכוין להחשיב את ישראל בעיניו המאמינים ביחוד השם, כדי להמשיך לבו להאמין ביחוד השם ויגיר עצמו, ולכן שלח לו מזוזה שזכר בה יחוד השם, כמו שמצינו לגבי אונקלוס שמשך אחרים להתגיייר ע"י המזוזה, ועוד אפשר לומר שרבינו הקדוש ידע שארטבן לא היה עובד לע"ז ולכן שלח לו מזוזה.

פדיית ס"ת שנמצא במוזיאון של גויים

בש"ת שבט הלוי (ח"י סי' קעח) נשאל בענין ס"ת שהוא מוצג במוזיאון של גויים, אם חייבים למסור נפשם לפדותו מבין הגוים.

והשיב שאעפ"י שכנראה ס"ת זה לא נמצא בבזיון ממש, מכ"מ סתימת הפוסקים כמפורש שס"ת שנמצא ביד גוי מצוה לפדותו בכדי דמיו, וכן הדין גם בנמצא ביד גוי שאינו נוהג בו בזיון ממש, משום שעצם המצאו ברשות גוי הוא בזיון לס"ת, ואף ש"ל בזה שדוקא בנמצא ביד גוי בבית פרטי שמוחזק בדרך בזיון לקדושה, לא כן הנמצא במוזיאון במקום מכובד, מכ"מ אין לחלק בזה, וגם אם נמצא פסול באופן שא"א לתקנו מ"מ מצוה לגנוזו ויפדהו כדי לגנוזו.

והוסיף, מכל מקום אם הגוים מרבים דמי המקח הרבה יותר ממחיר הס"ת, לכאורה לפי דין הש"ס **והשו"ע** (או"ח סי' לט ס"ז, י"ד רפא ס"א) א"צ לפדותו, אמנם במקרה זה יתכן שלא שייך גזרת הש"ס אולי יבא לגנוב ולגזול עוד ס"ת, וזה לכאורה לא שייך כאן, מכ"מ אין לנו הוכחה לחייב הרבה יותר מדמיו.

לקיחת הלוואות כשיש לו חובות

בספר חסידים (פאראמא, סי' תתתמח) כתב, 'איש היה בכפר ושאל לחכם, אמר לו כבר אני מתמעט מנכסיי ואין לי כי אם מעט, אי זה טוב שאלך נע ונד מעיר לעיר שאקבץ כדי שאפרנס את עצמי ואת בני, או אקח ממון של גויים ואברח עם הממון ולא אצטרך לבריות, אמר לו החכם מוטב שתצטרך לבריות ואל יתחלל שם שמים על ידך שיאמרו כל היהודים גנבים ורמאים'.

עוד כתב, 'גם אם הוא לוקח הרבה חובות עליו עד שלבסוף יתפשוהו בחובותיו ויבואו יהודים לפדותו גם זה חוטא שיעכב כל כך, אלא כשיש לאדם מעט קודם ילך ויקבץ עד שלא יתחייב, וזהו רואה את הנולד שאם יעכב עד שיתחייב הרבה ויצטרך לברוח או יתפשוהו ויפדוהו, הרי זה כגזול את הרבים מה שתחילה יכול לעשות בדבר מועט.

במשנת אברהם (פרי"ס, שם) הביא מקור דין זה מהמעשה שהובא בסוגיין באנשים ממקום שנקרא 'בי מיכסי' שלון מעות מעובדי כוכבים ולא היה להם מעות לפרוע את חובם, הלכו העכו"ם ושבבו אותם לעבדים, באו האנשים לפני רב הונא שיעזור להם ויפדם, אמר להם רב הונא מה אעשה לכם שהרי אמרו חכמים המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותו, שאל אותו רבי אבא, רבינו, והלא לימדתני שדין זה אמור רק במי שעשה כן שלשה פעמים, אמר לו רב הונא, הם רגילים בכך, הרי שאדם שהכניס את עצמו למצב כזה אין פודים אותו, וכשעושה דבר כזה בכונה מראש אפילו בפעם הראשונה שעושה כן אין פודים אותו.

סיגופים ותעניות על חשבון לימוד התורה

בתקנת השבין (אות י) האריך לבאר שכל המעשה שעשה ריש לקיש היה ככפרה, ועל כן ריש לקיש כשעזב את הלודאים שה' עזרו שניצול מידם, נתברר לו שאין בידו שמץ עוון של שפיכת דמים שאם לא כן לא היה ניצול, מפני שלא עושה קודשא בריך הוא נס לשקרא, ואדם נבדק אם הוא ראוי לנס בכל מקום סכנה, כמו שכתוב בשבת (לב.), וכשנבדק ונמצא נקי אז הלך לאכול בשמחה לחמו ולשתות בלב טוב יינו כי כבר רצה אלקים את מעשיו וקדוש שרוי במעיו, וזהו שאמר אחר כך כריסי כרי, שחלבו ובשרו נחשב לו רק כמו כר וכסת ודבר שחושן ממנו, כי עצמותו ענין אחר שהיה כולו קדוש לה' בהתפשטות הגשמיות, והגוף אינו אלא בשר אדם לבוש לעצם האדם שהוא הנעשה בצלם אלקים ונחשב אצלו רק כמו כר, ולומר שאף על פי שהיה אוכל ושותה לא היה מרגיש מזה הנאה כי לא היה לו שייכות עם הנאה הגופנית כלל.

והנה **החתם סופר** (דרשות ח"ג לקוטים בש"ס ד"ה לודאי) כתב, ישב ריש לקיש ואכל ושתה, פירוש שלא עסק בתעניותים לתקן אשר קלקל, ובתו, היא שכלו או נשמתו המכונים כן הוכיחו על זה, שיעשה לו דבר שישכב עליו לעתיד לבוא שלא יהיה תחתיו יצוע רמה ח"ו, והשיב 'כריסי כרי' כי מלא כריסו בש"ס ופוסקים עדיף יותר מהרבה אלפים צומות ותעניות.

בעניין זה ידועים דברי **האריז"ל** (הובא במגן אברהם או"ח סי' תקעא, ובביאור הלכה ד"ה ת"ח בשם השל"ה בשם החרדים) שכתב, 'כל מה שתמצא בסיגופים, לא נזכר אלא למי שאין עמלו בתורה, אבל מי שתורתו אומנתו, ויודע דעת ויראת ד', לא יחלש ולא יתבטל מלימודו. אך יום אחד מן השבוע יתרחק מבני אדם, ויתבודד בינו לבין קונו, ויתקשר מחשבתו בו כאילו כבר עומד לפניו ביום הדין, וידבר לאל יתברך כאשר ידבר העבד אל רבו וכן אל אביו'.

כך כתב גם **החיי אדם** (הובא בביאור הלכה שם) שאפילו על עבירות ידועות שצריך להתענות עליהם לכפרה כמה ימים, אם תלמיד חכם הוא ותורתו אומנתו, אפילו בזמן הזה לא יסגף את עצמו כל כך, רק שישוב לפני ד' בלב שלם, ויבכה מקירות הלב, וילמוד יותר מאשר היה רגיל, כי התורה היא מקוה טהרה, ונמשלה לאש, וכל אשר יבא באש יבוא וטהר, וימעט מכל התענוגים, ויאכל רק כדי קיום גופו שלא יחלש כדי שיהיה לו כח לעבודת השם, ולא ילך לשום סעודה וכל שכן לסעודת מריעות, וישמור שבת בכל פרטיה ודקדוקיה, ואם אפשר יתענה על כל פנים בכל שבוע יום אחד, או על כל פנים כל יום בה"ב עד חצות. והעיקר הוא הבכי, הוידוי, ועשיית גדרים שלא יעשה זאת לעולם. וראה עוד בעניין זה בפניני הלכה (נזיר ג).

פדיית גנב שיושב בבית סוהר

כתב הסמ"ג (עשין קסב) בשם היראים (סי' קנו) שמי שהיה עבריין במזיד באחת מכל המצוות האמורות בתורה ולא עשה תשובה, אין חייבים להחיותו ולא להלותו, דכתיב (ויקרא כה לו) 'וחי אחיך עמך', וכתיב (דברים טו ז) 'מאחד אחיך', וכיון שעבר במזיד יצא מכלל האחוה עד שילקה, והוסיף וכתב שמה שמשמע בסוגיין שרבי אמי היה רוצה לפדות משומד אוכל נבלות לתיאבון, לא היה זה אלא לפני משורת הדין אך לא מעיקר הדין.

וכך נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' נא ס"ב), מי שהוא עבריין להכעיס אפילו למצוה אחת, כגון שאוכל נבילה היכן שיש לו בשר כשרה, אסור לפדותו אם נשבה, והוסיף הרמ"א וכתב, שעבריין לתיאבון אין איסור בדבר אם רוצים לפדותו, אבל אין מחויבים בכך.

והנה בחוות יאיר (סי' קלט, הו"ד ס"י נא ס"ב), כתב, בדבר יהודי גנב מפורסם שנתפס וייסרוהו יותר מדי שודאי צריכים להשתדל בהוצאות ולהצילו, ואין לומר הואיל שדרכו בכך הרי הוא מומר לדבר אחד, מפני שמה בכך הרי אינו מומר להכעיס, ומה שקצת אומרים מאחר שהוא גנב מפורסם הרי הוא מסכן רבים שרשאים למסרו בידי עובדי כוכבים, אין זה ברור לומר שבוה מסכן רבים כי אם יתפס הוא בעונו ימות, ואף כי יש חילול השם בזה משום שיש קצת מרשיעים על כלל ישראל בשביל כך, אין אלו רק דברי המון ולא חכמים שבהם כי גם בהם ימצאו לאלפים, ולא דברו הפוסקים שרשות למוסרו רק בעוסק בזיופים, כי כל הנוגע בזה יטמא ומטבעות הללו יתפשטו בקרב ישראל וכמה נפשות נקיים יבואו מזה לידי סכנה משא"כ גנב כזה.

אך הפ"ת שם העיר על דבריו שלא זכר כלל דברי הב"י והרמ"א שאף במומר לתיאבון אין חייבים לפדותו.

אך הביא שהבכור שור בסוגיין תמה על הב"י והאחרונים שלא הביאו דברי התוספות בע"ז (כו) שמשמע שם שאפילו עשה כמה פעמים לתיאבון מחויבים לפדותו, ופסק הבכור שור שלדינא יש להחמיר אפילו בגיל שלא לעמוד על דמו ולהחיותו כמו שמשמע מדברי התוס', ואפילו ספק לתיאבון מצוה להחיותו.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קלה אות א) כתב, שאף שהבכור שור והגר"א והחיות יאיר חולקים על השו"ע שאף מומר לתיאבון חובה לפדותו, כל זה הוא בנוגע לזמנם שהיה סכנת נפשות אם לא יפדוהו, אבל בזמנינו שבדרך כלל סוגרים אותו במאסר שלא יזיק לרבים, ואינו בא אפילו לידי ספק סכנה, אם רואים בית דין טובה לציבור אינם חייבים לפדותו. וע"ע בשו"ת חכם צבי (ליקוטי תשובות סי' קיב).

בעניין עונשו של גנב יש לציין לדבריו של הפנים מאירות (ח"ב סי' קנה) שנשאל מבעל בית אחד שמצא תיבתו פרוצה ונגנב מתוכה הוון רב ויש לו אומדנא המוכיחות שאחד ממשרתיו עשה המעשה הזה ואינו רוצה להודות, אם מותר לו למוסרו לערכותיהם לענותו וליסרו עד שיודה או לא.

לרישום ועדכון שיעורי תורה
ניתן לשלוח פקס ל: 03-543-5757

כפתור השבוע

אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בה תחלה

'שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול' (תהלים קיט קסח) אין הכתוב אומר שלום רב ללומדי תורתך, אלא לאהבי תורתך, להודיעך שלאוהבי התורה תומכיה ומחזיקיה לא יארע שום מכשול, אם אפילו הלומד אינו מסוגל לחדור לאמיתה של תורה ונכשל בלימודיו, כפי שאומרים חז"ל אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בה, אינו סובל מכך אלא הוא עצמו, ולא מחזיק התורה, זכותו של זה אינה נגרעת אפילו כמלא נימא, שכרו של אוהב התורה הנהו מלא ושלם ללא שום מכשול. (חפץ חיים, תהלים)

אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בה

י"ל דהנה העוסק בתורה צריך להיות הולך בתורה בכל פעם יותר ממדריגה למדריגה, ואמאי יש ת"ח והן עומדין במעמד ומצב אחד, מפני שנכשל בה, וז"ש אין אדם 'עומד' על דברי תורה אא"כ נכשל בה, והבן.

(דברי ישראל מהרה"ק ממאדזיטץ זצ"ל, כללי דאורייתא אות א')

כל הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן

ולפי שאמרו ז"ל כל הנודר כאלו בנה במה והמקיימו כאלו הקריב עליו קרבן, אשר הורו בזה שאין לאדם לנדור, ואם נדר אין לו לקיים נדרו אלא לשאל עליו. אמר הכתוב כי אין זה כן כלל בנודר על המצות, אלא איש כי ידור נדר לה', הנה לא יהיה איש זה מחלל דברו ית' כאלו הקריב קרבן בבמה, כשכל היוצא מפיו יעשה ולא יבקש להתיר את נדרו. אי נמי איש כזה לא יצטרך להחל דברו ולהתירו אלא ככל היוצא מפיו יעשה, דאדרבא מצוה קא עביד כנדר עצמו.

(בינה לעיתים ח"ב דרוש ד לדבור)

ריש לקיש זבין נפשיה ללודאי וכו' חייטא ופלגא וכו'

שמעתי בשם מורי פירוש הש"ס ריש לקיש זבין נפשיה ללודאי וכו' חייטא ופלגא וכו', והעולה מדבריו כי אחר שזכה להתפלל בתכלית השלימות, או למד בתכלית, בא יצר הרע אחר כך כמה נאה מעשיך וכו', וזהו חייטא ופלגא וכו' ודפח"ח.

(בעל שם טוב, פרשת בראשית)

כי נח נפשיה שבק קבא דמוריקא קרא אנפשיה ועזבו לאחרים חילם

נ"ל לאו משום צרות עין חס ושלום קאמר הכי, אלא אדרבה הראה בזה עין טובה שהיה לו, כי היה שמח בחלקו, והמעט רואהו מרובה, דנחשב לו קבא דמוריקא דבר מרובה, שראוי לומר עליו ועזבו לאחרים חילם.

(בן יהוידע לרבי יוסף חיים מבגדאד זצ"ל)

שימונה ספרים נפתחים

מישנת המועדים לכל חג ומועד

עשיית וערי"כ

פסקי הרא"ש
חידושי הלכות מהרש"א
ילקוט מפרשים החדש
הלכות רב אלפס
מתיבתא - ביאורי רש"י
מתיבתא - ביאורי התוספות
מתיבתא - ילקוט ביאורים
מתיבתא - אליבא דהלכתא
ופניני הלכה
מתיבתא - תמצית הדף
מתיבתא - כתפור ופרח
יד החוקה להרמב"ם
מפרשי חיד החוקה
אגרת התשובה
יסוד התשובה

ראש השנה

פסקי הרא"ש
חידושי הלכות מהרש"א
ילקוט מפרשים החדש
הלכות רב אלפס
מתיבתא - ביאורי רש"י
מתיבתא - ביאורי התוספות
מתיבתא - ילקוט ביאורים
מתיבתא - אליבא דהלכתא
ופניני הלכה
מתיבתא - תמצית הדף
מתיבתא - כתפור ופרח
יד החוקה להרמב"ם
מפרשי חיד החוקה
אגרת התשובה
יסוד התשובה

חודש הרחמים והסליחות

הלכה
מטה אפרים
משנ"ב המבואר
ערוך השולחן
התעוררות ומוסר
שערי תשובה לרבני זינה
נתיב התשובה למהר"ל מפראג
סדר חיים
שני לוחות הברית
יסוד ושורש העבודה
דודש ומסידות
קדושת לוי
עבודת ישראל
דרשת חתם סופר המבואר
בני יששכר

סוכות

משניות
מתיבתא
רמב"ם
מפרשי חיד החוקה
משנ"ב המבואר
ערוך השולחן
ש"ע הרב
מת יבתא - שמוחת בית
השואבה
מגילת קהלת

ארבעה מינים

תלמוד בבלי המבואר
מתיבתא -
פרק ג' ממוסכת סוכה
פסקי הרא"ש
חידושי הלכות מהרש"א
ילקוט מפרשים החדש
הלכות רב אלפס
הלכות לולב להראב"ד עם
השגות הרמב"ן
ביאורי רש"י
ביאורי התוספות
ילקוט ביאורים
אליבא דהלכתא ופניני הלכה

יום כיפור

משניות מסכת יומא
תלמוד בבלי המבואר
מתיבתא
פסקי הרא"ש
חידושי הלכות מהרש"א
מתיבתא - ילקוט ביאורים
מתיבתא אליבא דהלכתא
ופניני הלכה
מתיבתא - כתפור ופרח
יד החוקה להרמב"ם
מפרשי חיד החוקה

הושענא רבה ושמחת תורה

מקראות גדולות המבואר
עם כל המפרשים
משנ"ב המבואר
ערוך השולחן
תפארת שלמה
מתיבתא על ה"ר
פירוש הושענא

קהלת

מדרש רבה
רש"י
אבן עזרא
ספורנו
דברים טובים להאלישיך
כתפור ופרח

המתנה האידיאלית לכל אחד לכל חג

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

היפה שכתב יאנו לאור!

באורך נראה

אור

'חומש אור החיים המבואר'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י
- מהדורת 'אור החיים' מוגה בדקדוק רב ע"פ דפו"ר בתכלית הפאר
- ביאור 'מאורי אור' - ביאור על דברי האוה"ח הק'
- ילקוט 'מאורי החיים' - לקט נרחב של מקורות
- מאמרי חז"ל ומובאות מספה"ק על 'אור החיים'

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

חדש! המהדורה הקצרה והמקורית
מבית מתיבתא
שֵׁפָה בְּרוּרָה
לומדים ומבינים מהר יותר!

לראשונה, כל מסכת מבוארת בכרך אחד בתוספת מדורי עיון והלכה

הצטרף לרבבות המנויים, לומדי הדף היומי, שכבר מקבלים את המתיבתא עד פתח ביתם
מחיר מנוי לחודש החל מ-15 ₪ לחוברת קטנה ועד 30 ₪ לגמרא מפוארת

מתיבתא, לומדים את הש"ס בשֵׁפָה בְּרוּרָה!

מוקד מנויים: 1-800-22-55-66

e-mail: tora10@bezeqint.net

שפה ברורה - מהדורת הש"ס המבוארת
היחידה עם כל המעלות הנחוצות ללומדי הדף היומי

■
ש"ס שפה ברורה מתאפיין בקיצור הדברים ותמצותם
מוגש בבהירות בפני הלומד כדי לשפר את זכרונו
כל מסכת מופיעה בכרך אחד בלבד והכל בשפה ברורה ונעימה

■
ביאור מקיף וייחודי, בצורה פשוטה ובהירה של כל הסוגיה הקושיות והתירוצים ההוכחות והסתירות

■
דגש מיוחד על סיכום כולל של מהלכי הגמרא ומסקנותיה

■
שפה ברורה - הביאור היחיד בה כל הסבר מצוין עם מקורו

■
ביאור בדוק נקי מטעויות הינו תוצאה של מערכת בדיקות והגהות מוקפדת במיוחד

■
הקדמה מקיפה לכל מסכת בה מבוארים הנושאים בהם דנה המסכת ומפורטים כל חלקי המסכת
כדי להקל על הלומד להכיר את עיקרי המסכת ודיניה

■
עמוד ביאור מול עמוד גמרא נח במיוחד ללומדי הדף היומי וקל לנשיאה

■
מודפס על נייר משובח בצבע קרם, בכתב מעוצב קריא וחד, תוך דגש על מרווחים
דבר המאפשר נוחות מרבית בקריאה לימוד נוח וממושך ושמירה על בריאות העין

שפה ברורה

לומדים ומבינים מהר יותר!

מתיבתא, לומדים את הש"ס ב**שפה ברורה!**

מוקד מנויים: 1-800-22-55-66

e-mail: tora10@bezeqint.net